

İTERAKTİV MULTİMEDİA TEXNOLOGİYALARININ İSTİFADƏSİ İLƏ MÜASİR RƏQƏMSAL SƏRGİLƏRİN TƏŞKİLİ: YARADICILIQ VƏ TƏHSİL ÜÇÜN YENİ PERSPEKTİVLƏR

Fəridə Telman qızı Şükürlü

*AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu,
Sosial psixologiya şöbəsinin kiçik elmi işçisi
Yasamal rayonu, Hüseyn Cavid pros. 115
sh.farida92@yahoo.com*

Açar sözlər: *interaktiv multimedia, rəqəmsal sərgilər, virtual reallıq (VR), artırılmış reallıq (AR), təhsil və mədəniyyət*

Ключевые слова: *интерактивные мультимедиа, цифровые выставки, виртуальная реальность (VR), дополненная реальность (AR), образование и культура*

Keywords: *interactive multimedia, digital exhibitions, virtual reality (VR), augmented reality (AR), education and culture*

Xülasə: İnteraktiv multimedia texnologiyaları müasir sərgilərin təşkilində mühüm rol oynayır, ziyarətçilərə yalnız vizual təcrübələr təqdim etməklə yanaşı, onları sərgilərlə fəal şəkildə əlaqələndirir. Virtual reallıq, artırılmış reallıq, animasiya və interaktiv ekranlar vasitəsilə sərgilər daha zəngin və dinamik olur. Bu texnologiyalar təhsil və mədəniyyət sahələrində də yeni imkanlar açır. Gələcəkdə sərgilər daha da fərdiləşdiriləcək və onlayn və fiziki təcrübələr hibrid şəkildə təqdim ediləcəkdir.

Резюме: Интерактивные мультимедийные технологии играют важнейшую роль в организации современных выставок, не только предоставляя посетителям визуальные впечатления, но и активно вовлекая их в экспозицию. Выставки становятся более насыщенными и динамичными благодаря виртуальной реальности, дополненной реальности, анимации и интерактивным дисплеям. Эти технологии также открывают новые возможности в сфере образования и культуры. В будущем выставки станут более персонализированными, а онлайн- и физические экспозиции будут представлены гибридным способом.

Summary: Interactive multimedia technologies play a crucial role in the organization of modern exhibitions, not only providing visitors with visual experiences, but also actively engaging them with the exhibitions. Through virtual reality, augmented reality, animation and interactive displays, exhibitions become richer and more dynamic. These technologies also open up new opportunities in the fields of education and culture. In the future, exhibitions will be even more personalized and online and physical experiences will be presented in a hybrid way.

Giriş: Son illərdə texnologiyanın inkişafı ilə sərgi və sərgi təcrübələri ciddi dəyişikliklərə uğrayıb. Ənənəvi sərgilər və muzeylər interaktiv və rəqəmsal texnologiyalarla zənginləşib, ziyarətçilərə yeni və dinamik təcrübələr təqdim etməyə başlamışdır. İnteraktiv multimedia texnologiyalarının tətbiqi sərgiləri yalnız əşyaların nümayişindən daha çox insanları fəal şəkildə iştirak etməyə dəvət edir. Bu məqalədə müasir rəqəmsal sərgilərin təşkilində interaktiv multimedia texnologiyalarının rolunu və gələcək perspektivlərini araşdıracağıq.

1. İnteraktiv Multimedia Texnologiyalarının Sərgilərdə Tətbiqi

İnteraktiv multimedia texnologiyaları sərgilərin zənginləşdirilməsi və ziyarətçilərlə qarşılıqlı əlaqə yaratmaq üçün müxtəlif vasitələrdən istifadə edir. Əsas texnologiyalar arasında virtual reallıq (VR) və artırılmış reallıq (AR) texnologiyaları, interaktiv ekranlar və animasiyalar mövcuddur[3,s.79-93].

• **Virtual Reallıq (VR) və Artırılmış Reallıq (AR):** VR ziyarətçiyə tamamilə fərqli bir dünyada təcrübə yaşamağa imkan verir, məsələn, tarixi hadisələr və ya qədim şəhərlər virtual olaraq təcrübə edilə bilər. AR isə fiziki mühitə virtual obyektlər əlavə edərək təcrübəni daha dərinlən təqdim edir.

• **İnteraktiv Ekranlar və Touchscreen:** Ziyarətçilər interaktiv ekranlar vasitəsilə məlumat əldə edərək əsərləri daha dərinlən öyrənə bilərlər. Ekranlarda təqdim olunan videolar və şəkillər ziyarətçilərə mükəmməl təcrübələr təqdim edir.

• **Animasiya və Qrafik Tətbiqlər:** Animasiyalar və 3D modellər sərgilərdə istifadə olunur ki, ziyarətçilər hadisələrin necə dəyişdiyini daha yaxşı anlaya bilsinlər.

2. Rəqəmsal Sərgilərin Təhsil və Mədəniyyət Sahələrindəki Rolu

İnteraktiv multimedia texnologiyalarının tətbiqi sərgiləri yalnız ziyarətçilər üçün deyil, həm də təhsil və mədəniyyət sahəsindəki məqsədlər üçün daha faydalıdır. Bu texnologiyalar aşağıdakı sahələrdə böyük imkanlar yaradır: [5,s.123-133].

• **Müzey və Sənət Təhsili:** Təhsil mühitində rəqəmsal sərgilər şagirdlərə daha dərin məlumat əldə etməyə imkan verir. İnteraktiv təcrübələr tələbələrə əsərlərlə fəal şəkildə əlaqə qurmağa və onları daha yaxşı başa düşməyə kömək edir.

• **Sosial və Mədəni İnteqrasiya:** İnteraktiv sərgilər mədəniyyətlərarası anlayışı artırır və müxtəlif mədəniyyətlərin bir-birini başa düşməsinə şərait yaradır. AR və VR texnologiyaları sayəsində sərgi ziyarətçiləri tarixi və coğrafi yerləri kəşf edə bilərlər.

• **Əlçatanlıq və İştirakçılıq:** Rəqəmsal sərgilər əlil və ya fiziki sərgiyə gəlməkdə çətinlik çəkən insanlara onlayn şəkildə iştirak etməyə imkan verir.

3. İnteraktiv Sərgilərin Ziyarətçi Təcrübəsi ilə Qarşılıqlı Əlaqəsi

• **Fərdi Təcrübə:** İnteraktiv texnologiyalar ziyarətçilərin maraqlarına uyğun fərdiləşdirilmiş təcrübə əldə etmələrinə imkan yaradır. Ziyarətçilər yalnız onları maraqlandıran sahələrə diqqət yetirə bilərlər

• **İştirakçı Qərarvermə:** Bir çox sərgi ziyarətçiyə sərgi istiqamətini seçmək imkanı verir, beləliklə, onlar öz təcrübələrini istədikləri kimi formalaşdırı bilərlər.[4,s.172-183].

4. Texnologiyanın Sərgi Təşkilatında Rolunun Gələcək Perspektivləri

Texnologiyanın sürətli inkişafı sərgi təşkilatlarında daha innovativ və interaktiv həllərin tətbiqinə imkan verir. Gələcəkdə gözlənilən inkişaf: [6,s.147-159].

• **Böyük Məlumat və Süni İntellekt:** Ziyarətçilərin davranışları haqqında toplanan məlumatlar əsasında sərgi məzmunu fərdiləşdirilə bilər. Süni intellekt (AI) vasitəsilə ziyarətçinin maraqlarına uyğun təcrübələr təqdim ediləcəkdir.

• **Hibrid Sərgilər:** Onlayn və fiziki sərgilərin birləşməsi daha geniş auditoriyaya çatmağa imkan verəcək.

• **Genişlənmiş Real Dünya Təcrübələri:** AR və VR texnologiyalarının inkişafı ilə sərgilər daha interaktiv və immersiv olacaqdır.

Təhsil və Mədəniyyətə Təsiri, Gələcək Perspektivlər

İnteraktiv rəqəmsal sərgilər, təhsil və mədəniyyət sahələrində ziyarətçilərə dərin təcrübələr təqdim edir. Bu texnologiyalar mədəni irsi kəşf etməyə və təhsilin daha interaktiv şəkildə təqdim edilməsinə kömək edir. Texnologiyanın inkişafı ilə sərgilər daha fərdiləşdirilmiş və interaktiv olacaq. Süni intellekt və böyük məlumat vasitəsilə sərgi məzmunu ziyarətçilərin maraqlarına uyğunlaşdırılacaq, həmçinin hibrid modellər sərgiləri daha əlçatan və maraqlı edəcəkdir.

Ədəbiyyat

1. Bryson, B., & de Sola, C. (2019). The Impact of Augmented and Virtual Reality on Contemporary Art and Museum Practices. Art Journal.

2. Heath, C., & Luff, P. (2000). Technology and Social Interaction: The Emergence of 'Workplace Studies'. *British Journal of Sociology*.
3. Hassenzahl, M., & Tractinsky, N. (2006). User Experience – A Research Agenda. *Behaviour & Information Technology*.
5. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. *McGraw Hill*.
4. Jordan, P., & Berenfeld, D. (2014). *Interactive Design for Museums: Using Design Thinking for Creating Digital Experiences*. *Wiley*.
5. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. *McGraw-Hill*.
6. Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. *MIT Press*.